

Zánik ČSFR

Principy Právního státu:

Vláda lidu znamená vlády zákona, podle předem stanovených pravidel.

Petr Pithart je odcházející předseda vlády

Ústavní zákon č. 327/1991 Sb.,

1. V referendu mohou být předloženy občanům České a Slovenské Federativní Republiky k rozhodnutí zásadní otázky formy státoprávního uspořádání České a Slovenské Federativní Republiky
2. O návrhu na **vystoupení** České republiky nebo Slovenské republiky z České a Slovenské Federativní Republiky lze **rozhodnout jen referendem**
3. Prezident České a Slovenské Federativní Republiky vyhlásí referendum **současně v obou republikách**, navrhne-li mu to Federální shromáždění po vyjádření České národní rady a Slovenské národní rady, a to do 15 dnů od doručení návrhu
4. Muselo se dosáhnout výsledku v obou republikách.
5. Prezident České a Slovenské Federativní Republiky vyhlásí referendum v České republice na návrh České národní rady a ve Slovenské republice na návrh Slovenské národní rady, a to do 15 dnů od doručení návrhu.

V červnu 1992 proběhly nové parlamentní volby, po nichž se muselo vytvořit nové Federální shromáždění.

Prezident byl volen právě tímto orgánem — takže po jeho novém ustavení bylo běžné (i politicky očekávané), že nově složené Federální shromáždění zvolí prezidenta znovu, aby měl demokratický mandát od nového parlamentu.

Mandát prezidenta nebyl vázán na funkční období parlamentu, ale v revolučních letech po 1989 se ustálila praxe, že po nových volbách následuje i nová prezidentská volba.

Již v roce 1990 se Havel sám veřejně vyjádřil, že jeho prezidentský mandát by neměl přesáhnout volební období prvního demokratického parlamentu.

Tedy že po volbách 1992 by měly proběhnout nové prezidentské volby, a to i bez právního donucení.

To odpovídalo jeho chápání morální a demokratické legitimacy.

Aby byl prezident zvolen, bylo nutné:

3/5 hlasů ve Sněmovně lidu,

a současně 3/5 hlasů ve Sněmovně národů, v každé národní části zvlášť.

Vzhledem k odporu slovenských poslanců bylo jasné, že Havel nebude znovu zvolen.

Výlučné pravomoci prezidentka ČSFR (ú. z. 143/1968 Sb., o československé federaci)

- a) zahraniční politika, uzavírání mezinárodních smluv, zastupování Československé socialistické republiky v mezinárodních vztazích a rozhodování v otázkách války a míru,
- b) obrana Československé socialistické republiky,
- c) měna,
- d) federální státní hmotné rezervy,
- e) federální zákonodárství a správa v rozsahu působnosti federace a kontrola činnosti federálních orgánů
- f) ochrana federální ústavnosti.

O čem může být celostátní referendum:

1. Změna státního uspořádání	např. rozdělení nebo spojení státu, změna hranic, změna státní formy	dotýká se suverenity lidu – lid má právo rozhodnout o existenci a formě svého státu
2. Přistoupení k mezinárodním organizacím	např. vstup do EU, NATO, nebo jiné integrační struktury	zásadní převod části suverenity na nadnárodní orgány
3. Změna ústavy nebo přijetí nové ústavy	např. přechod na prezidentský systém, federaci, monarchii	ústava má být vyjádřením společenské smlouvy lidu
4. Otázky celostátního směřování státu	např. neutralita, zásadní hospodářské reformy, změna měny	mají zásadní dopad na směřování společnosti
5. Schvalování mírových či integračních smluv	např. mírové ujednání po konfliktu, vytvoření celní unie	rozhodnutí o mezinárodním postavení státu
6. Vysoce legitimizační otázky morálního či symbolického významu	např. zákaz trestu smrti, uznání státního svátku, definice manželství	doktrína je připouští, ale s výhradami (nejsou právně-technické, ale hodnotové)

Vystoupení Václava Havla ve Federálním shromáždění dne 14.4. 1992

1. „**Obě republiky musí mít právo kdykoli z vůle svých občanů, vyjádřené referendem, z federace vystoupit.** Považuji však za nedomyšlené, dobrodružné a k občanům veskrze neodpovědné, jsou-li rozvíjeny různé zmatené představy o rozpuštění státu shora a jeho pozdějším volnějším novém spojení.“
2. „Složitá jednání o budoucí podobě našeho státu sledovala veřejnost s velkým zájmem a s velkým zneklidněním. Naši občané si dobře uvědomují, že nejde o žádné odtažité věci, které se netýkají jejich každodenního života a jejich budoucnosti. O tomto zájmu svědčí například **dva milióny podpisů ve prospěch konání referenda a za zachování společného státu**, stejně jako veřejná podpora, které se dostalo mému pokusu posunout určitými zákonodárnými iniciativami aspoň trochu tato jednání kupředu, aspoň trochu je usnadnit, vnést do veskrze nejistého prostoru naší ústavnosti aspoň minimum jistot.“
3. „**Jsem přesvědčen, že pokud se občané nevysloví v referendu jinak, na což by měli mít plné právo, je nutné zasazovat se o to, aby ČSFR zůstala i nadále společným**

státem obou našich národů i všech národností, které u nás žijí. Oba naše národy přitom musí mít možnost plně uskutečňovat svou národní svébytnost a národnosti by se měly těšit těm právům, která odpovídají nejvyspělejšímu mezinárodnímu standardům, zejména dokumentům KBSE, a zkušenostem civilizovaných zemí.“

Vystoupení Václava Havla k občanům před volbami 12.5.1992

1. „Brzké vyřešení naší státoprávní otázky a brzké přijetí nových ústav jsou základní podmínkou politické stability v naší zemi, její mezinárodní důvěryhodnosti a spolupráce s demokratickým světem i jejího ekonomického rozvoje. **Jsem a od počátku jsem byl pro to, aby naši občané měli možnost vyslovit se v referendu, zda chtějí i nadále společný stát či zda dávají přednost rozdělení.** Rozhodnou-li se žít ve společném státě, což do značné míry vyplývá už z těchto voleb a což bych pochopitelně uvítal jako moudré řešení, pak ovšem bude muset tento stát mít podle mého pevného přesvědčení jinou podobu, než jakou má dnes. **Muselo by jít o skutečnou federaci, prodchnutou novým duchem a založenou na kvalitativně novém uspořádání.**“

Vystoupení Václava Havla ve FS dne

1. „Domnívám se, že má-li být náš stát rozdělen, musí se tak stát ústavním, demokratickým a civilizovaným způsobem. **Jediným dnes existujícím ústavním způsobem rozdělení státu je referendum podle druhého odstavce prvního článku příslušného ústavního zákona.** To znamená referendum o vystoupení z federace, vyhlášené v jedné z republik nebo v obou republikách současně. Tento způsob je podle mého pevného přesvědčení nejdemokratičtější a nejmorálnější, protože dává všem občanům možnost jasně se vyslovit k jasně položené otázce. Můj pocit odpovědnosti ke všem občanům mi přikazuje toto znovu a znovu připomínat. **Pakliže se ukáže, že tato cesta není z různých důvodů uskutečnitelná a pakliže vy, jako nejvyšší zastupitelský sbor federace, naleznete jiný způsob, jak eventuální rozdělení uskutečnit a vtělíte tento způsob do našeho ústavního systému, pak - budu-li prezidentem - budu vaše rozhodnutí respektovat, protože jsem slíbil věrnost ústavě a jsem tudíž povinen ctít všechny řádně přijaté ústavní principy.** Zároveň ovšem považuji za svou povinnost bránit ústavnost jako takovou a vyžadovat respekt k ní i od jiných.“